

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Bringing the civil state used in the management of local government

พ.ต.ท.वलันต์ ปานสังข์*

บทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนมุ่งศึกษาการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้พบว่า การสร้างกลไกและเครื่องมือในการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะร่วมกันที่ตรงกับความต้องการบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ ความร่วมมือ ร่วมใจ มีความสามัคคี พึ่งพาตนเอง มีสิทธิหน้าที่ การให้เคารพกฎเกณฑ์ การปฏิบัติตามกฎหมาย การสร้างระบบฐานการเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ รวมทั้งการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งแนวคิดประชาธิปไตยจะแตกต่างกับแนวคิดประชานิยมที่มองกระบวนการที่รัฐบาลต้องช่วยเหลือประชาชนในฐานะผู้อ่อนแอ อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีบทบาทที่สำคัญต่อการสร้างฐานความเข้าใจในคำว่าประชาธิปไตยที่เป็นค่านิยมตามเพลงชาติไทยว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วนอยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี.....”

คำสำคัญ : ประชาธิปไตย, ประชาธิปไตย, การบริหารจัดการ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.

ประเทศไทยได้ก่อร่างสร้างตัวบ้านตัวเองมา
ช้านานตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนมีการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบ
ประชาธิปไตยแบบกระท่อนกระแท่นเรื่อยมาด้วยการทำ
รัฐประหารมากที่สุดในโลก ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาส
ในการพัฒนาตามวิถีทางประชาธิปไตยแบบปกตินิยม
ถึงแม้ว่าจะมีระบบการเลือกตั้งด้วยระบบตัวแทนแต่ก็
ถูกมองว่าเป็นนโยบายประชานิยมจึงเกิดการระแวง
ถึงอันตรายของระบบประชานิยมโดยเฉพาะประเด็น
เรื่องการทุจริต ก็คือ ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากนโยบาย
มักจะได้คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมาในอนาคต ซึ่งเป็น
ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การมองภาพรวม

ได้อย่างไม่ครบถ้วน การขาดข้อมูลในการตัดสินใจ หรือ
ผลของความเสียหายจะถูกกระจายอย่างเฉลี่ยจนทำให้
ผลเสียดูเบาบางลงไป นโยบายประชานิยมที่ขาดการคำนึง
ถึงผลเสียในอนาคต จึงทำให้ประเทศสู่เสี่ยงต่อการเกิด
วิกฤติ (นณริฏ พิศลย. ออนไลน์. ๒๕๕๙) ทำให้เกิด
การรัฐประหารอีกครั้งโดยการนำของ พล.อ.ประยุทธ์
 จันทร์โอชา ที่ต้องการลดความขัดแย้งและสร้างความ
สามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นภายในชาติที่เนื้อหาของเพลง
ชาติไทยตอนหนึ่งระบุไว้ว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อ
ชาติเชื้อไทย เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน อยู่ดำรง
คงไว้ได้ทั้งมวล ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี.....”
ดังนั้น นายกรัฐมนตรีในปัจจุบันจึงกล่าวสำทับไว้ว่า

*นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรทฤษฎีสารสนเทศด้วยปัญญาประดิษฐ์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีถ้อย 081-5305177

เพลงชาติไทยมีคำว่าประชารัฐ จึงไม่ใช่ประชานิยม เพราะวันนี้เป็นความพยายามเปลี่ยนประชานิยมเป็นประชารัฐให้ได้ ไม่ทะเลาะกับใคร เพียงจะอย่างไรให้ประชาชนได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันด้วยตัวของเราเอง จะไม่มีใครทำไม่ได้ นอกจากสองมือของประชาชน เพราะรัฐบาลและข้าราชการเป็นเพียงผู้นำพาเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงประชาชนด้วย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ให้แนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างอดีตเช่น บ้าน วัด โรงเรียน (ประยุทธ์ จันทร์โอชา. ๒๕๕๘) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากการรัฐประหารก็ได้ดำเนินการสร้างค่านิยมโดยการเปิดเพลง คินความสุยให้กับคนไทยเพื่อสัญญาถึงการนำพาประเทศไปสู่ความสามัคคีอีกครั้ง จึงกล่าวได้ว่า การกระทำภายหลังจากรัฐประหารได้ยึดแนวทางการแก้ไขปัญหาทิ้งปวงตามแนวคิดประชารัฐที่ต้องการให้ประเทศเกิดความสามัคคีอีกครั้งซึ่งจะสามารถนำไปสู่ระบบการบริหารจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างไร เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องมากที่สุด

แนวคิดเรื่องประชารัฐ

แนวคิดเรื่องประชารัฐบ่งบอกถึงค่านิยมของคนไทยที่พยายามจะทำให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันด้วยการเขียนเพลงชาติไทยเพื่อให้คนไทยได้ซึมซับความหมายของความสามัคคีซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องใหม่แต่ประการใด แต่การที่นายกรัฐมนตรีพยายามใช้คำนี้ภายหลังการรัฐประหารจะมีนัยยะทางด้านการนำไปใช้เพื่อให้เกิดความรักชาติเป็นประการที่สำคัญ ซึ่งหากดูแนวคิดดังกล่าวจะมีที่มาอยู่ ๓ ส่วน ได้แก่

๑. ส่วนหนึ่งมาจากเพลงชาติ ซึ่งมีใจความว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทยเป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี.....”

๒. ส่วนหนึ่งมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งทางด้านไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม วันที่ ๒๔-๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรีระบุว่า ไม่ควรตีความหมายกว้างของ “ประชารัฐ” ตามที่ระบุในแผนฯ ๘ ซึ่งอาจสรุป ลักษณะสำคัญได้ดังนี้

๑) ประชาชน ชุมชน และประชาสังคม มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาท้องถิ่น สังคม และประเทศ

๒) การบริหารจัดการและพัฒนาประเทศ โดยภาครัฐ ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง จริงจัง และต่อเนื่อง ในทุกระดับ

๓) การดำเนินงานของภาครัฐ มีความสุจริต โปร่งใส ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ คุณภาพ และประสิทธิภาพ รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

๔) ทุกส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ร่วมเป็น “ภาคีการพัฒนา” โดยร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓. ส่วนหนึ่งเป็นชื่อ “ส่วนประสานเครือข่ายประชารัฐ” สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาประชารัฐ (KITIPONG TOM. ออนไลน์) คือ

๑) เพื่อเสริมสร้างการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารรัฐกิจ การจัดการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของทุกภาคส่วนของสังคมให้มากยิ่งขึ้น

๒) เพื่อสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการการพัฒนาประเทศ

๓) เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของภาครัฐ ในการบริหารรัฐกิจ และการจัดการพัฒนาประเทศ

๔) เพื่อสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจ และการจัดการพัฒนาประเทศ ทั้งใน ด้านนโยบายและการปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่า แนวคิด “ประชารัฐ” จึงเป็นแนวทางในการสามัคคี รวมพลังของผู้คนในสังคมไทย โดยไม่แยกฝักแยกฝ่ายและไม่กันใครออกไป (inclusive) ประชารัฐ เป็นทั้งสำนึกและหน้าที่ที่พี่น้องคนไทยทุกคน จะต้องร่วมมือกันในการปกป้องแผ่นดินแม่จากภัยอันตราย ทั้งปวง และร่วมกันพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงและยั่งยืน ทำให้แนวคิดเรื่อง “ประชารัฐ” ถูกเลือกที่จะ ใช้เป็นกระบวนการหนุนเสริม นโยบายเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาล ในขณะเดียวกัน ก็มุ่งหมายให้เป็นสัญลักษณ์ในการผนึกพลังทั้งแผ่นดิน เพื่อนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากภาวะหลุมดำ แห่งความขัดแย้งทางการเมืองที่ยืดเยื้อเรื้อรัง (พลเดช ปิ่นประทีป. ๒๕๕๘)

แนวคิดประชารัฐได้ถูกนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เกิดความสงบเรียบร้อย เกิดความสามัคคี และสร้างการพัฒนาประเทศไทยให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่งอย่างยั่งยืน ได้จริง ตามเนื้อหาของเพลงชาติไทยที่มีมานานแล้ว และนายกรัฐมนตรีได้ขยายความให้ชัดเจนด้วยว่า “เป็นการร่วมมือกันในการสร้างสรรค์ สร้างพลังในการทำความดีให้ประเทศชาติ ไม่ใช่เพื่อตนเอง หรือ ข้าราชการ แต่ทำเพื่อประชาชนทุกคน ที่จะร่วมมือแก้ไข ปัญหาหรือแก้ไขความผิดพลาดในอดีตทั้งหมดให้ได้ โดยความร่วมมือกัน ระหว่าง “รัฐบาล” กับ “ประชาชน” : โดย “รัฐ” หรือรัฐบาล จะเป็นผู้นำนโยบายความสะดว สนับสนุน และเปิดช่องทางให้ “ประชา” หรือภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการ ประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการบริหารงาน ของรัฐบาลในเรื่องต่างๆ และไม่สร้างความขัดแย้งให้

เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับรัฐบาล (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. ๒๕๕๘) และ “ประชาชน” กับ “เจ้าหน้าที่รัฐ” คือ การทำงานร่วมกันของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการสร้าง “เครือข่ายประชารัฐ” ในทุกด้าน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยง และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน อันเป็นแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณของรัฐมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาสิทธิและสวัสดิการของรัฐเพื่อยกระดับคุณภาพ ชีวิตประชาชน ไม่ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่นที่ผ่านมาสำหรับหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทุกคน เนื่องจากการแก้ปัญหา การปฏิรูป และการพัฒนา ประเทศในทุกๆ ด้าน จะสำเร็จหรือเห็นผลเป็นรูปธรรม ไม่ได้เลย หากขาดซึ่งความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐบาล (Surasak Popwande. ออนไลน์)

ที่มา : Surasak Popwande. ๒๕๕๙.

ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างความสามัคคีกันชาติแต่ก็ดูจะไร้ผลในทางปฏิบัติเพราะความเข้าใจในวิถีทางแห่งประชาธิปไตยของประชาชนได้ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในประเด็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

ต่างๆ เช่น การปราบกลุ่มอิทธิพล การจับกุมเพื่อปรับทัศนคติ การยึดที่ดินและป่าไม้ รวมทั้งการพยายามตีความกฎหมายของคณะสงฆ์ให้อยู่ใต้อำนาจของอาณาจักร เป็นต้น จึงทำให้ความสามัคคีกลายเป็นความขัดแย้งรอบใหม่ที่ยังไม่สามารถปรองดองไปในทิศทางที่ต้องการได้ เพราะการไม่ลดการพยายามของคนในชาติที่ใช้บรรทัดฐานอย่างไม่เท่าเทียมต่อกลุ่มสีขัดแย้งเก่าทำให้ตัวละครอีกกลุ่มสีกลับได้อำนาจในเชิงการช่วงชิงและการทำลายโดยที่รัฐบาลมิได้ปฏิเสธหรือยอมในการกระทำนั้นๆ ดังนั้น แนวคิดการสร้างประชาธิปไตยที่มุ่งความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นของประชาชนในชาติยังมีอีกหลายเรื่องจะต้องดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้งประชาชน ประชาธิปไตย และรัฐบาลจะสามารถร่วมมือกันอย่างลงตัวแบบไร้ข้อกังวลจากกลุ่มสีต่างๆ ให้จงได้เพื่อสร้างบรรทัดฐานทางการปกครองที่ชัดเจนมากกว่านี้ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่มีการพูดคุยในการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานรากจากความต้องการของท้องถิ่นให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่สามารถตอบโจทย์ได้มากกว่าในยุคอดีตที่ผ่านมา

ความแตกต่างระหว่างประชาธิปไตยกับระบอบเผด็จการ

คำว่า“ประชารัฐ” มีรากศัพท์และแนวความคิด มาจากระบบการเมืองของกลุ่มประเทศในซีกโลกตะวันตกเช่นเดียวกับคำว่า “ประชานิยม” แต่ทั้งสองคำนั้นมีความหมายที่แตกต่างกัน การเมืองของไทยนั้นรู้จักกับคำว่า “ประชานิยม” สืบเนื่องมาจากการเกิดขึ้นของพรรคการเมืองในระบอบทักษิณ ตั้งแต่การเกิดขึ้นของพรรคไทยรักไทย พลึงประชาชนและเพื่อไทย ตามลำดับ นักการเมืองสายประชานิยมมักจะอ้างด้วยคำ “สวยหรู” ว่าเป็นการปกครองที่ยึดเอา “ประชาชน” เป็นที่ตั้ง สำหรับ“ประชารัฐ” เป็นนโยบายของภาครัฐบาลชุดปัจจุบันมีความหมายว่าประชาชนร่วมมือกับรัฐหมายถึง

รัฐของประชาชน รัฐที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและมี
ส่วนร่วมสูง รัฐที่ประชาชนมีบทบาทและประชาชนในรัฐ
นั้นๆ มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมส่วนรวม เป็นรัฐเพื่อ
ประชาชนในทางที่ถูกที่ควรเป็นรัฐที่มีคุณธรรมและคุณภาพ
เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทั้งหมดเป็นรัฐที่สนับสนุน
และรวมพลังกับ ประชาชน อย่างจริงจังกว้างขวาง และ
ต่อเนื่องที่เสริมสร้างการใช้หลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล
ในการบริหารรัฐ การจัดการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรม
ต่างๆ ของทุกภาคส่วนของสังคมให้มากยิ่งขึ้น ทำให้
ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการพัฒนาประเทศและ
เพิ่มพูนประสิทธิผลกับประสิทธิภาพของภาครัฐ
ในการบริหารและการพัฒนาประเทศ (กองบรรณาธิการ
หนังสือพิมพ์แนวหน้า. ๒๕๕๘)

นโยบายประชารัฐ ความมุ่งหวังของกรอบนโยบาย คือการปิดจุดอ่อนของนโยบายประชานิยมดังกล่าว โดยตัวสาระสำคัญของนโยบายประชารัฐ จะอยู่ที่การใช้อำนาจของรัฐ เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ นโยบายประชารัฐ จึงมิได้มุ่งเน้นที่การสร้าง ความนิยมชมชอบของประชาชนในระยะสั้นเป็นหลัก เพราะนโยบายที่ประชาชนให้ความนิยมชมชอบ อาจจะมีผลเสียตามมาในอนาคตก็เป็นได้ และไม่ได้ให้ความสำคัญ ในเรื่องของแหล่งที่มาของอำนาจว่าจะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่อีกด้วย ขอเพียงแค่ผลประโยชน์ของการดำเนินนโยบายให้ตกอยู่กับประชาชนในมองทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายในอนาคตผ่านการ ตั้งคณะทำงานประชารัฐ พบว่า นโยบายประชารัฐที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต จะมีอยู่ ๒ รูปแบบที่สำคัญ

รูปแบบแรก คือ กลุ่มนโยบายที่ดูแลกลุ่ม
รากหญ้าโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปของการอัดฉีดเงิน
กองทุนหมู่บ้านหรือ มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ใน
ระดับตำบล ซึ่งเป็นมาตรการดูแล สนับสนุนแบบ
เฉพาะเจาะจงลงไปให้กับกลุ่มประชาชน และในระดับพื้นที่

รูปแบบที่สอง คือ กลุ่มนโยบายที่สนับสนุนภาคธุรกิจ เพื่อลดปัญหาผลผลิตคงค้าง ก่อให้เกิดการผลิต การจ้างงาน การลงทุนระลอกใหม่ ตัวอย่างของนโยบายในรูปแบบที่สอง เช่น มาตรการยกเว้นภาษีสำหรับรายได้ที่จ่ายไปเพื่อซื้อสิ่งหาซื้อหาย มาตรการลดหย่อนภาษี ๑๕.๐๐๐ บาท สำหรับการซื้อสินค้าและบริการในช่วงปลายปีที่ผ่านมา เป็นต้น

ทั้งสองรูปแบบจะให้ผลประโยชน์ต่อประชาชนในระดับที่ต่างกัน โดยนโยบายรูปแบบแรกจะให้ผลกระทบโดยตรงอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยมากกว่า เนื่องจากการให้การช่วยเหลือกับกลุ่มประชาชนโดยตรง ในขณะที่นโยบายรูปแบบที่สอง จะให้ประโยชน์กับประชาชนทางอ้อม ผ่านการสนับสนุนภาคธุรกิจ นั่นคือ ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ภายหลังจากที่ธุรกิจได้รับผลประโยชน์แล้ว และผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจะมากหรือน้อยขึ้นกับว่าภาคธุรกิจนำผลประโยชน์ที่ได้ มาต่อยอดสร้างการผลิต จ้างงานและลงทุนเพิ่มมากน้อยเพียงใดนั่นเอง (ณรรักษ์ พิศลยบุตร, ออนไลน์)

นโยบายประชานิยมนั้นนับว่าเป็นคำที่คุ้นเคยกันดี เนื่องจากเป็นนโยบายที่ถูกนำมาใช้แทบทุกรัฐบาลที่ผ่านมา เพื่อการยกระดับมาตรฐานชีวิตประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ปัจจุบันมักถูกตีความในทางลบ เพราะปัญหาหลักอยู่ที่ทางปฏิบัติที่มักจบลงด้วยการแจกเงิน เพื่อแลกกับความนิยม คะแนนเสียงความพอใจ และสร้างทัศนคติให้ประชาชนเป็นผู้รอรับความช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว ประชาชนมีฐานะเป็นเพียงผู้ถูกอุปถัมภ์ของผู้ปกครอง ไม่ใช่พลเมือง ซึ่งหากนำมาใช้อย่างไร้จิตสำนึก และขาดความรับผิดชอบนั้น อาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (อนุสรณ์ ธรรมใจ, ๒๕๕๘)

“นโยบายประชานิยม” จากการทบทวนความหมายและที่มาสามารถจำแนกออกเป็น ๕ ความหมายด้วยกัน

(เอนก เหล่าธรรมทัศน์ อ้างใน รติมา คชนันทน, ๒๕๕๘) ได้แก่

๑) ประชานิยมในรัสเซียและอเมริกา เป็นประชานิยมในความหมายดั้งเดิม ที่เกิดขึ้นในรัสเซียและอเมริกาในปลายศตวรรษที่ ๑๒ โดยมีนัยว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นว่าประชาชนสำคัญที่สุด โดยทั้งสองประเทศต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อชาวนาซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่

๒) ประชานิยมในละตินอเมริกา เป็นขบวนการประชานิยมที่เริ่มต้นขึ้นในอาร์เจนตินาตั้งแต่ศตวรรษ ๑๒๒๐ โดยเป็นขบวนการที่มีผู้นำสูงสุด คือ ฮวนเปรองที่มีความโดดเด่นมีเสน่ห์ มีบารมีเป็นที่จับตาจับใจประชาชน และมีนโยบายสงเคราะห์คนยากจนเพื่อใช้เป็นฐานเสียงและฐานนโยบายทางการเมือง มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้นำกับประชาชน

๓) ประชานิยมในประเทศตะวันตก คือ การเมืองที่มีนโยบายพรรคการเมืองบางพรรคได้รับความสนับสนุนจากสามัญชนที่ชื่นชอบหรือมีอุดมการณ์ตรงกัน

๔) ประชานิยมในฐานะแนวทางการพัฒนา ใช้เรียกแนวคิดการพัฒนาที่เน้นชนบทเน้นภาคเกษตร เน้นการพัฒนาไร่ นา ทนาคเล็ก ขนาดกลางของเกษตรกรอิสระ หรือสหกรณ์ที่ชาวไร่ชาวนามารวมกันเป็นทางเลือกของการพัฒนาที่ไม่เน้นการพัฒนาให้เป็นเมืองแบบตะวันตกนั่นเอง

๕) ประชานิยม ที่หมายถึงการให้ความสำคัญหรือให้คุณค่าแก่ประชาชน โดยเฉพาะคนทั่วไปหรือชนชั้นล่าง การเมืองที่เห็นความสำคัญของประชาชนทั่วไป จึงมักเป็นประชานิยมเสมอ

จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของความหมายระหว่างประจักษ์กับประชานิยมมิได้แตกต่างกันโดยเป้าหมายของการดำเนินงานของรัฐบาล แต่แตกต่างกันด้วยกระบวนการวิธีดำเนินการที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงซึ่งทำให้

๓. การวัดผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบว่าการดำเนินการตามนโยบาย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ผลที่เกิดขึ้นส่งผลทางด้านบวกหรือลบ ต่อทัศนคติที่ประชาชนมีต่อคณะผู้บริหารและรัฐบาลอย่างไร มากหรือน้อยเท่าไร? ซึ่งจะส่งผลต่อความนิยมต่อพรรคการเมือง ต่อตัวผู้สมัคร สส.และ รัฐบาลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (KITIPONG TOM. ออนไลน์)

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง ๓ ประการที่มองจะเป็นเพียงความชัดเจนของคำนิยามในคำว่า ประชาธิปไตย ซึ่งแน่นอนว่าการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจอย่างหนักเพราะที่ผ่านมา กระแสของประชานิยมทำให้ผู้นำ หรือผู้บริหารองค์กรให้ความสำคัญไปที่การระดมทุนมากกว่าการระดมทรัพยากร และระดับปัญญาของประชาชนที่จะมาร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน นอกจากนี้ การมองแนวคิดประชาธิปไตยในลักษณะของการมีส่วนร่วมซึ่งสังคมไทยได้ละเลยวิถีปฏิบัติอย่างนั้นไปแล้วจนอยากแก้การรื้อฟื้นของการลงแขกหรือการร่วมแรงร่วมใจในการช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมแบบให้เปล่าย่อมเป็นสิ่งที่สามารถเยียวยาให้กับสังคมไทยได้บ้าง แต่กระนั้น การพลิกกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ประชาชนนิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยวทำให้ต้องทำให้ระบบนิเวศหลายๆ อย่างไปพร้อมกันเพื่อตอบสนองต่อกลไกทางทุนนิยมที่เคยเฟื่องฟูมาแล้ว ดังนั้น การปรับเปลี่ยนวิถีคิดและแนวทางการบริหารองค์กรจะต้องตั้งอยู่บนนโยบายของผู้นำท้องถิ่นที่จะเห็นความสำคัญในการก่อรูปสร้างเกิดความเข้มแข็งในระดับการประกอบอาชีพ เพื่อลดการพึ่งพาจากหน่วยงานรัฐให้มากที่สุด จึงเป็นไปได้ว่าประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ “ประชาธิปไตย” (Surasak Popwande. ออนไลน์) อย่างน้อย ๕ ประการ ได้แก่

๑. การติดตามทำความเข้าใจนโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการทำความเข้าใจนโยบายการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาทางสังคมไปพร้อมๆ กัน

๒. การส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ผ่านเวทีหรือช่องทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปิดเวทีไว้จำนวนมาก ซึ่งรูปแบบการเปิดเวทีอาจจะต้องใช้การระดมความคิดเห็นลักษณะประชาคมหมู่บ้านที่ยอมเปิดโอกาสให้กับประชาชนอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของชุมชนนั้นๆ

๓. การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ ระเบียบกฎหมาย การให้เคารพและการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชนและสังคมส่วนรวม เพราะที่ผ่านมาสังคมไทยถูกมองจากต่างประเทศว่าเป็นดินแดนของการละเมิดกฎหมายที่หย่อนยานอย่างมาก มีการใช้เส้นสายทางการเงิน ทางอำนาจ และยศตำแหน่งต่างๆ เพื่อให้ลดพ้นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น ดังนั้น สังคมในตัวเมืองหรือชนบทก็ตามสิ่งที่จะทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยก็ด้วยทุกๆ คน ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะต้องปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทั้งหมด

๔. การสร้างระบบฐานการเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองของรัฐ รวมทั้งการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างเท่าเทียม เพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมในด้านสิทธิมนุษยชน หากไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ย่อมไม่อาจจะทำหน้าที่ทางสังคมอื่นๆ ได้ เพราะรู้จักแต่สิทธิที่ตนเองจะได้รับซึ่งนำไปสู่การเปรียบเทียบของการดำเนินชีวิตกับพลเมืองอื่นๆ ด้วยศักดิ์ศรีในฐานะเพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน

๕. การพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชน มีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ที่ด้อยโอกาส ต่อกุศลชน ต่อดังคม และประเทศชาติ ซึ่งที่ผ่านสังคมไทยได้รับอิทธิพลของความเห็นแก่ตัวอย่างมากโดยเฉพาะการรับเอาแนวคิดทุนนิยมเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่มีตัวกำไรเป็นเป้าหมายหลักๆ กิจกรรมต่างๆ การลงทุนจะต้องได้ผลกำไรมาก นี่ที่มาของความ คำว่าทุนนิยมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะ หน่วยงานจะต้องสร้างระบบภูมิคุ้มกันในการปกป้อง ประชาชนที่ลงไปสู่ความหายนะทางการเงิน แต่จะต้องช่วย เหลือประชาชนผู้ที่มีกำลังน้อยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งผู้ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้แล้ว ย่อมต้องเกื้อหนุน สังคมบ้างเป็นครั้งคราวที่สามารถกระทำได้ด้วยจิตใจที่ดี เต็มเปี่ยมไปด้วยกุศลเจตนาเพื่อสร้างสังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่า การนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้อง เริ่มทำความเข้าใจในบริบทของนายกรัฐมนตรีเป็นหลัก ที่พร้อมจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในการนำพาประชาชนไปสู่วิถีชีวิตแห่งความเข้มแข็งด้วยการ พึ่งพาตนเองในระบบเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่นั้นๆ ที่จะต้อง มีประเด็น ๆ หลัก ได้แก่ การมีนโยบายที่ดี มีประสิทธิภาพ และการจัดสรรงบประมาณให้พอเหมาะสมกับความ ต้องการของชุมชน การนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง มีประสิทธิผล และการประเมินผลการทำงานในเชิงรูป ธรรมที่ชัดเจน และการวัดผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและ เป็นระบบว่าการดำเนินการตามนโยบายรวมทั้งการกำหนด กรอบยุทธศาสตร์ของท้องถิ่นที่อาศัยฐานองค์ความรู้ ของประชาชนและความต้องการด้วยด้วยการติดตาม ทำความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการแก้ปัญหา การส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ ระเบียบ กฎเกณฑ์ การให้เคารพและการปฏิบัติตามกฎหมาย การสร้าง ระบบฐานการเรียนรู้วิถีชีวิตและหน้าที่ของตนในฐานะ

พลเมืองของรัฐ รวมทั้งการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่าง เท่าเทียม และการพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีจิต สาธารณะในการช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นที่ด้อย โอกาส ต่อกุศลชน ต่อดังคม และประเทศชาติ ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีการเริ่มต้นและเชื่อมโยงไปยังสถาบันต่างๆ ใน ชุมชนอีกมากมาย เช่น สถาบันวัดในทางพระพุทธศาสนา สถาบันการศึกษาต่างๆ สถาบันทางวัฒนธรรมท้องถิ่น สถาบันแพทย์ชุมชน กลุ่ม อสม. ชุมชนผู้สูงอายุ เป็นต้น สถาบันและกลุ่มต่างๆ เหล่าย่อมมีศักยภาพ ความสามารถ เฉพาะด้านอยู่แล้วหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมองเห็น คุณค่า และองค์ความรู้ก็สามารถเข้าสู่ระบบการจัดการ ความรู้ เพื่อองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างเงื่อนไขด้าน ประชาธิรัฐที่ตอบสนองต่อนโยบายระดับประเทศได้อย่าง เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

สรุปวิเคราะห์

แนวคิด “ประชาธิปไตย” เป็นทั้งสำนึกและหน้าที่ ที่พี่น้องคนไทยทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการปกป้อง แผ่นดินแม่จากภัยอันตรายทั้งปวง และร่วมกันพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสวนทางกับแนวคิดประชานิยมที่รัฐจะต้องช่วยเหลือ ประชาชนในทุกด้าน เพราะรัฐมองว่า ประชาชนมีความ อ่อนแอสมควรจะช่วยเหลือโดยการมอบงบประมาณให้ไป บริหารจัดการด้วยตัวเองทำให้ยุคทองของงบประมาณ จากส่วนกลางไปสู่ชนบทเริ่มต้นขึ้นอย่างพร้อมเพรียง แต่กระนั้นอุปนิสัยของคนไทยก็ไม่ได้เป็นไปตามที่รัฐบาล มุ่งหวังให้ประชาชนก่ออาชีพบนพื้นที่ของงบประมาณที่ รัฐบาลลงทุนให้ไป แต่กลับสร้างหนี้สินภาคครัวเรือนให้ สูงขึ้น รวมทั้งในระบบคณะกรรมการหมู่บ้านกลับพบว่า ความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า คำว่าประชาธิปไตยกับประชานิยมมีความเหมือนกันตรงที่ เป้าหมายของการดำเนินกิจกรรมของรัฐและกลับแตกต่าง

กันตรงที่กระบวนการมากกว่า จึงกลายเป็นว่า เป้าหมายของประชานิยมเป็นผลร้ายต่อประเทศไทย จึงต้องกลับมาสู่แนวคิดของประชาธิปไตยที่พลเมืองต้องพึ่งพิงตนเอง อาศัยลำแข้งที่เข้มแข็งในการครองตนเอง ครองครอบครัว และครองชีวิตไปได้

การนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะต้องมองถึงประเด็นการขับเคลื่อนและกลไกที่สำคัญก็คือ การมีนโยบายสาธารณะที่ดีโดยผนวกความต้องการบนพื้นฐานแนวคิดประชาธิปไตยทำให้เกิดความรู้สึกกับผิชอบนโยบายของสิ่งที่ประชาชนต้องการตามประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อันเป็นผลรวมของงบประมาณที่จัดสรรให้กับชุมชนนั้นๆ อีกทั้งการวัดผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โปร่งใส ที่ตรวจสอบระบบว่าการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะ

ที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจังของบุคลากรและประชาชนที่พร้อมเพรียงกัน ดำเนินงานภายใต้หลักของความร่วมมือ นอกจากนี้บทบาทตามสิทธิและหน้าที่ของประชาชนที่ควรจะมีทิศทางการดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยการติดตามทำความเข้าใจนโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ตรงกับความต้องการของชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะ การให้เคารพกฎเกณฑ์และการปฏิบัติตามกฎหมาย การสร้างระบบฐานการเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองของรัฐ รวมทั้งการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างเท่าเทียม และการพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ที่ด้อยโอกาส ต่อชุมชน ต่อสังคม และประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ. **ประชาธิปไตยกว่าประชานิยม**. หนังสือพิมพ์แนวหน้า. ฉบับวันจันทร์ ที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๙. นนทบุรี พิศลย. **นโยบายประชาธิปไตย แตกต่างจากนโยบายประชานิยมอย่างไร? และประชาชนจะได้อะไร?**.

[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://tdri.or.th/tdri-insight/nonarit20160107/> [๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙].

ประยุทธ์ จันทร์โอชา. **‘ประยุทธ์’จกนโยบายประชานิยมย่ำไทยเป็นประชาธิปไตย**. หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก.

ฉบับวันอาทิตย์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๘. **มติชนออนไลน์ มทวียาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

พลเดช ปิ่นประทีป ประธานมูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. **ประชานิยม หรือ ประชาธิปไตย**. หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์.

ประจำวันพุธที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีกล่าวในรายการ **“คืนความสุขให้คนในชาติ”**. ออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยวันศุกร์ที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘.

(เอกสารอัดสำเนา).

รติมา คชนันทน. **วิเคราะห์ จุดต่าง ประชาธิปไตย-ประชานิยม**. พศจิกายน ๒๕๕๘. (เอกสารอัดสำเนา).

อนุสรณ์ ธรรมใจ. **ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย และรัฐสวัสดิการ**. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. ฉบับวันศุกร์ที่ ๙

ตุลาคม ๒๕๕๘.

KITTIPONG_TOM. **ประชาธิปไตย**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://pracharath.blogspot.com/> [๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙].

Surasak Popwande. **ยุทธศาสตร์ “ประชาธิปไตย” คือ อะไร**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล :

http://popwande.blogspot.com/2015/12/blog-post_39.html [๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙].